

Scientific Review – Engineering and Environmental Sciences (2018), 27 (4), 552–566
Sci. Rev. Eng. Env. Sci. (2018), 27 (4)
Przegląd Naukowy – Inżynieria i Kształtowanie Środowiska (2018), 27 (4), 552–566
Prz. Nauk. Inż. Kszt. Środ. (2018), 27 (4)
<http://iks.pn.sggw.pl>
DOI 10.22630/PNIKS.2018.27.4.51

**Dorota KMIEĆ¹, Katarzyna JASZCZUK², Ewa PAPIEROWSKA³,
Tomasz STAŃCZYK³**

¹Wydział Nauk Ekonomicznych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Faculty of Economic Sciences, Warsaw University of Life Sciences – SGGW

²Wydział Leśny, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Faculty of Forestry, Warsaw University of Life Sciences – SGGW

³Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie
Faculty of Civil and Environmental Engineering, Warsaw University of Life Sciences – SGGW

Analiza rozwoju wybranych inwestycji celu publicznego w gminie Zbuczyn ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb młodzieży

Analysis of development needs in selected investments in the municipality of Zbuczyn with particular emphasis on the needs of young people

Słowa kluczowe: Gmina Zbuczyn, inwestycje celu publicznego, przestrzenne rozmieszczenie obiektów celu publicznego, przestrzeń wspólna
Key words: Zbuczyn municipality, public interest facilities, spatial deployment of public interest facilities, communal area

Wprowadzenie

Tereny wiejskie (tj. położone poza miejskimi jednostkami administracyjnymi) w Polsce zajmują ponad 93% ogółu powierzchni kraju i na swoim obszarze skupiają 39,2% ludności kraju (GUS, 2016). Na obszarach wiejskich liczba

osób zameldowanych na pobyt stały w ostatnich latach ma tendencję wzrostową, co nie jest bez znaczenia dla rozwoju obszarów wiejskich. Na proces rozwoju wsi składa się bardzo wiele czynników. Wpływa na niego nie tylko demografia, ale też zasoby naturalne, rolnictwo, atrakcyjność inwestycyjna, a także dostęp do nowoczesnych technik komunikowania się i informacji oraz poprawa infrastruktury. Według Burchard-Dziubińskiej i Rzeńcy (2010) jakość i możliwość dostępu do usług publicznych są czynnikami decydującymi o wyborze miejsca zamieszkania.

Kreowanie przestrzeni wspólnych jest bardzo ważnym problemem w rozwoju wszystkich typów układu osadniczego. Zagadnienia dotyczące kształtowania przestrzeni publicznych miast były przedmiotem wielu badań (Wolch, Byrne i Newell, 2014; Orchowska, 2016; Bild, Steele, Pfeffer, Bertolini i Guastavino, 2018; Douglas, Briones, Bauer, Trujillo, Lopez i Subica, 2018), jednak ciągle mało mówi się o tworzeniu takich miejsc na obszarach wiejskich i w małych miejscowościach, w których mieszkańcy spędzają wspólnie więcej czasu. Należy podkreślić, że obszary wiejskie spełniają również funkcje rekreacyjne dla mieszkańców miast (Heffner i Klemens, 2012).

Przestrzenie wspólne w gminie są elementami infrastruktury społecznej, której zadaniem jest zaspokajanie potrzeb ludzi w zakresie oświaty, wychowania, upowszechniania kultury i sztuki, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury fizycznej, sportu, turystyki, wypoczynku i rekreacji (Rochmińska i Pędziwiatr, 2017). W literaturze podkreśla się rolę wpływu przestrzeni wspólnych, głównie obiektów sportowo-rekreacyjnych, na populację zamieszkującą obszary wiejskie. Takie obiekty użyteczności publicznej mają pozytywny wpływ na walkę z otyłością, ze stresem okresu dojrzewania (Casey, Eime, Payne i Harvey, 2009), a nawet mogą przeciwdziałać problemom alkoholowym wśród nastolatków (Hellandsjø Bu, Watten, Foxcroft, Ingebrigtsen i Relling, 2002).

Przy planowaniu przestrzeni wspólnych należy uwzględnić ich dostępność dla mieszkańców, na co składa się ich odpowiednie rozmieszczenie, możliwość łatwego dojścia czy dojazdu, jak

również odpowiednia ich „pojemność”, czyli dostosowanie do liczby użytkowników (Kapusta, 2012). Takie podejście wpływa na zaspokojenie potrzeb i poprawę jakości życia mieszkańców (wzrost standardów życia), ale również na atrakcyjność danego miejsca.

Rozwój lokalny jest przypisany do danego terytorium i odnosi się ściśle do tej społeczności, która ten obszar zamieszkuje (Tomecka i Korzeniowska, 2017). W myśl ustawy o samorządzie gminnym zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty należy do zadań własnych gminy (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym) i jest przeprowadzane poprzez realizację inwestycji celu publicznego. Inwestycje celu publicznego muszą służyć całej gminie, ale ponadto mogą bezpośrednio wpływać na węższe grono mieszkańców gminy. W rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) inwestycją celu publicznego jest każde działanie o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, a także krajowym oraz metropolitalnym bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów zawartych w art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Jednym z tych celów są budowa i utrzymanie instytucji kultury, obiektów sportowych i innych. Według Pogodzińskiego (1975) obiekt użyteczności publicznej świadczy usługi niematerialne (nieprodukcyjne) i stanowi własność społeczną oraz jest przeznaczony do publicznego użytku.

Celem badań autorów artykułu była analiza potrzeb rozwoju wybranych in-

westyjce celu publicznego, które należą do przestrzeni wspólnych w gminie wiejskiej Zbuczyn, leżącej w województwie mazowieckim, w powiecie siedleckim. W badaniach skupiono się na analizie potrzeb głównie ludzi młodych, poniżej 18. roku życia, ponieważ wybrane do analizy następujące inwestycje celu publicznego (świetlice wiejskie, biblioteki, boiska sportowe oraz place zabaw) służą przede wszystkim tej grupie mieszkańców gminy. Wymienione obiekty powinny przede wszystkim zachęcać do większej aktywności sportowej i rozwoju intelektualnego w taki sposób, aby były alternatywą dla spędzania czasu przed telewizora, komputera i smartfona. Obecnie technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) odgrywają ważną rolę w życiu młodzieży, a wręcz są nieodłączną częścią ich życia.

Metodyka badań

Na podstawie informacji uzyskanych z urzędu gminy, analizy dokumentów planistycznych, wizji lokalnej oraz wypowiedzi mieszkańców gminy zebranych w badaniu ankietowym dokonano inwentaryzacji obiektów użyteczności publicznej oraz opracowano mapę dostępności dla mieszkańców poszczególnych obiektów celu publicznego, wykorzystując do tego celu program QGIS.

Analizę potrzeb rozwoju wybranych inwestycji celu publicznego przeprowadzono na podstawie badania ankietowego wśród mieszkańców gminy dotyczącego oceny wybranych istniejących obiektów i potrzeb rozwoju kolejnych obiektów celu publicznego w gminie Zbuczyn.

Do badań wybrano następujące inwestycje celu publicznego: świetlice wiejskie, biblioteki, boiska sportowe oraz place zabaw. Są to inwestycje, z których korzystają przede wszystkim osoby młode. Inwestycje celu publicznego powinny służyć całej gminie, ale wpływać głównie na węższe grono odbiorców. Dlatego naszą ankietę skierowaliśmy głównie do osób młodych (65% ankietowanych poniżej 18. roku życia).

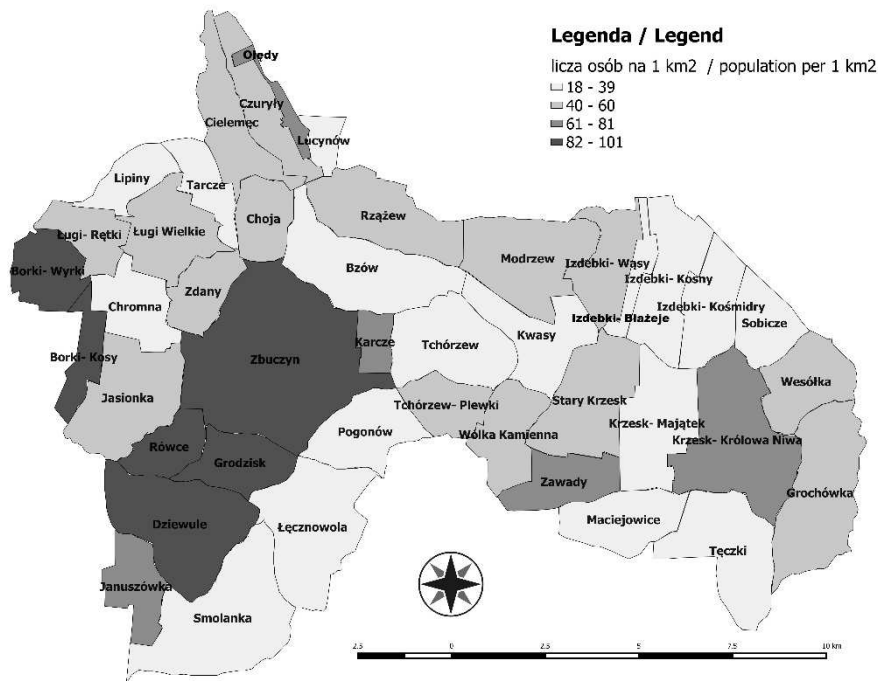
W badaniu wzięło udział 227 respondentów (182 osoby wypełniły papierowy kwestionariusz, a 45 ankietę on-line). Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na przełomie września i października 2017 r. wśród mieszkańców gminy Zbuczyn.

Obiekt badań

Zbuczyn jest gminą wiejską, położoną we wschodniej części województwa mazowieckiego. Siedzibą gminy jest miejscowość Zbuczyn. Gmina Zbuczyn jest największą gminą wiejską w powiecie siedleckim i jedną z większych w kraju. Jej powierzchnia wynosi 210,8 km², co stanowi 13,1% powierzchni powiatu siedleckiego i jednocześnie 0,59% powierzchni województwa mazowieckiego (GUS, 2016). Gminę Zbuczyn tworzą 43 miejscowości. Największą powierzchnię zajmują wsie: Zbuczyn (1036,33 ha), Smolanka (971,11 ha) i Krzesk-Królowa Niwa (914,26 ha). Najmniejsze wsie to: Olędy (103,66 ha), Karcze (1442,11 ha) i Izdebki-Błażeje (151,66 ha). W badanej gminie mieszka 10 121 osób (GUS, 2017). W gminie Zbuczyn liczba ludności od 2014 r. stale rośnie i przewiduje

się, że prawdopodobnie będzie utrzymywać się ta tendencja. Nie bez znaczenia jest tutaj dogodne położenie gminy na szlakach komunikacyjnych oraz dostępność do obiektów usług publicznych (tj. oświata, ośrodki zdrowia, kultura, parafie). Dominującą grupą mieszkańców są

członkowie, Izdebki-Błazeje (40 mieszkańców) oraz Lucynów (40 mieszkańców). Największa gęstość zaludnienia występuje w zachodniej części gminy, a mianowicie w miejscowościach: Zbuczyn, Dziewule, Grodzisk, Rówce, Borki-Wyrki oraz Borki-Kosy (rys. 1). Wyniki badań

RYSUNEK 1. Gęstość zaludnienia w gminie Zbuczyn z podziałem na wsie (opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy Zbuczyn, stan na 01.08.2017 r.)

FIGURE 1. Population density in Zbuczyn municipality with the division into villages (own study drawn up on the basis of data obtained from Zbuczyn Municipality Office, status as of 1 August 2017)

osoby w wieku produkcyjnym. W gminie można wskazać kilka miejscowości, które charakteryzują się największą liczbą mieszkańców, tj. Zbuczyn (1933 mieszkańców), Dziewule (808 mieszkańców), Krzesk-Królowa Niwa (604 mieszkańców), oraz wsie o najmniejszej liczbie mieszkańców: Sobicze (70 mieszkańców), Lipiny (66 mieszkań-

ców), Chrzanowskiej, Dejerskiej i Pomianek (2013) wskazują, że jest to gmina o średnim poziomie rozwoju.

Wyniki badań

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji obiektów użyteczności publicznej stwierdzono, że na terenie

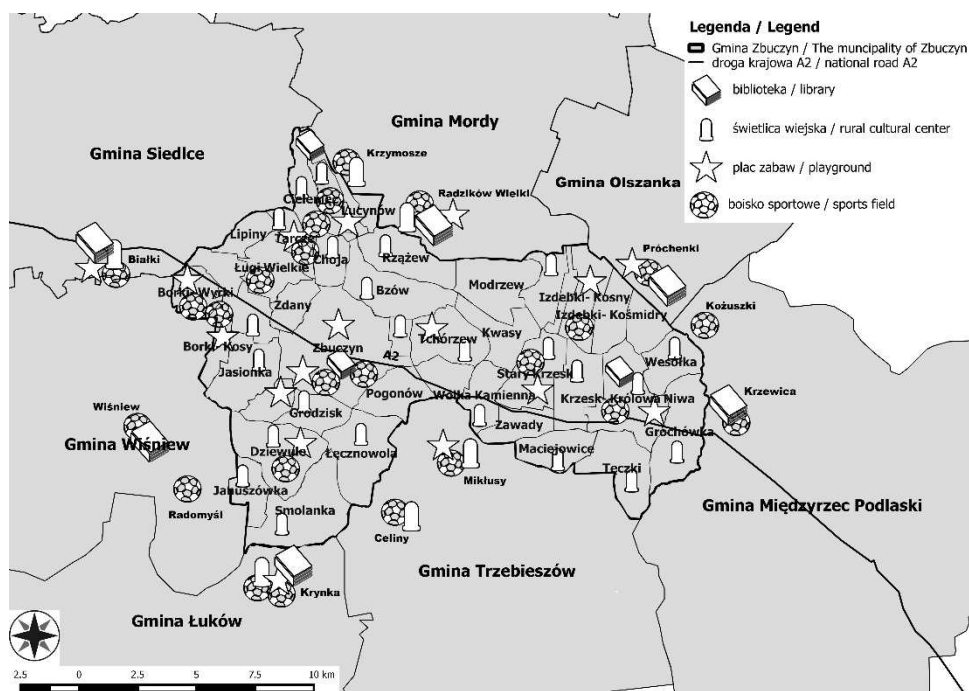
gminy Zbuczyn znajdują się: 3 biblioteki publiczne, 12 placów zabaw, 12 boisk sportowych oraz 24 świetlice wiejskie. Rozmieszczenie analizowanych obiektów przedstawiono na rysunku 2.

Na terenie gminy znajdują się 3 biblioteki gminne: Publiczna Biblioteka Gminna w Zbuczynie, Publiczna Biblioteka Gminna w Zbuczynie filia Krzesku-Królowa Niwa oraz Publiczna Biblioteka Gminna w Zbuczynie filia Czuryły. Liczba bibliotek nie jest zbyt duża, ale uczniowie mogą korzystać również z bibliotek, które znajdują się w każdej placówce szkolnej. Ponadto w gminach sąsiednich zlokalizowanych przy granicy z gminą Zbuczyn znajduje się aż 5 bibliotek publicznych (rys. 2). Ponadto bi-

blioteka w Zbuczynie działa przy Gminnym Ośrodku Kultury (w Zbuczynie), a biblioteka w Krzesku-Królowej Niwy i w Czuryłach działają jako filie GOK.

Wspomniany GOK stwarza wiele możliwości do rozwijania pasji mieszkańców.

Gmina ma 8 dość dużych placów zabaw dla dzieci i 4 mniejsze obiekty. Na każdym z nich prowadzone są na bieżąco prace konserwatorskie, polegające na utrzymywaniu we właściwym stanie technicznym oraz estetycznym urządzeń. Wykonywanie tych prac, wg Prawa budowlanego (Dz.U. 1994 nr 89, poz. 414 z późn. zm.), należy do zarządców placów, a więc w przypadku gminy Zbuczyn do jej zadań własnych. Rozmieszczenie placów zabaw jest dość

RYСУNEK 2. Rozmieszczenie badanych obiektów celu publicznego w gminie Zbuczyn oraz w jej najbliższym otoczeniu (opracowanie własne w programie QGIS)

FIGURE 2. Deployment of public facilities being under research in Zbuczyn municipality and in its immediate surroundings (own study drawn up in QGIS programme)

równomierne, w niektórych wsiach jednakże ich nie ma (np. Maciejowice, Teczki, Zawady, Smolanka, Łęcznowoła, Modrzew, Kwasy, Bzów, Rzązew). Na terenach wiejskich część właścicieli ma własne przydomowe place zabaw (np. przy zabudowie jednorodzinnej). Warto wspomnieć, że współczesne place zabaw w gminach są wyposażone w różne drabinki, huśtawki, zjeżdżalnie, które mają wymagane certyfikaty i atesty. Takie obiekty są zazwyczaj lepiej wyposażone niż place zabaw na posesjach prywatnych. Korzystanie z nich pozytywnie wpływa na harmonijny rozwój dzieci, umożliwia integrację rodziców i kontakt dzieci z rówieśnikami.

W gminie Zbuczyn boiska sportowe są zlokalizowane głównie przy szkołach (np. w Czuryłach i Zbuczynie). Jedynie boisko w Krzesku Starym mieści się przy świetlicy wiejskiej. Przestrzenne rozmieszczenie boisk nie jest wystarczające. Na rysunku 2 widać, że w niektórych miejscowościach brakuje tego typu obiektów, szczególnie w centralnej części gminy (np. wsie Tchórzew, Kwasy, Modrzew). Stan techniczny istniejących obiektów jest bardzo dobry. Boiska zazwyczaj mają nawierzchnię z naturalnej trawy, tj.: boisko w Czuryłach i Izdebkach-Kosnach. Coraz częściej nawierzchnie nowych boisk sportowych przy szkołach budowane są z materiałów syntetycznych (np. kauczukowych), tak jak ma to miejsce w Krzesku Starym, Krzesku-Królowej Niwy, a także na drugim boisku przy szkole w Zbuczynie. Na terenie gminy w miejscowości Zbuczyn oprócz boisk sportowych znajdujących się przy szkole istnieje również nowoczesny kompleks boisk sportowych. Obiekt wybudowany jest zgodnie z zało-

żeniami programu „Moje Boisko – Orlik 2012”. Inwestycja została oddana do użytku w 2009 r. W skład obiektu wchodzi 2 boiska: boisko piłkarskie o wymiarach 62 × 30 m, na którym można grać w piłkę nożną, oraz boisko wielofunkcyjne 30 × 20 m. W 2010 r. obok Orlika powstał skatepark.

W gminie Zbuczyn znajdują się 24 świetlice wiejskie. Pełnią one funkcję centrów lokalnej kultury. Praktycznie we wszystkich odbywają się zajęcia dla dzieci i młodzieży, prowadzone przez GOK. Stan techniczny budynków jest zadowalający. Większość z nich jest wyremontowana i odnowiona. W świetlicach aktywność lokalna z roku na rok wzrasta. Reaktywują się dawne i już prawie zapomniane koła wiejskie albo też zakładane są nowe. Osoby zaangażowane w pracę kół podtrzymują lokalne tradycje ludowe. Z uwagi na dużą liczbę świetlic wiejskich większość mieszkańców ma do nich łatwy dostęp, jednakże 19 miejscowości nie ma własnej świetlicy wiejskiej.

Wyniki badania ankietowego

Badania ankietowe przeprowadzono na 227-osobowej grupie, kobiety stanowiły 62% wszystkich respondentów. Większość badanych osób, bo aż 64%, były to osoby do 18. roku życia, 22% badanych były to osoby w wieku 19–25 lat. Osoby powyżej 26. roku życia stanowiły 14% badanych.

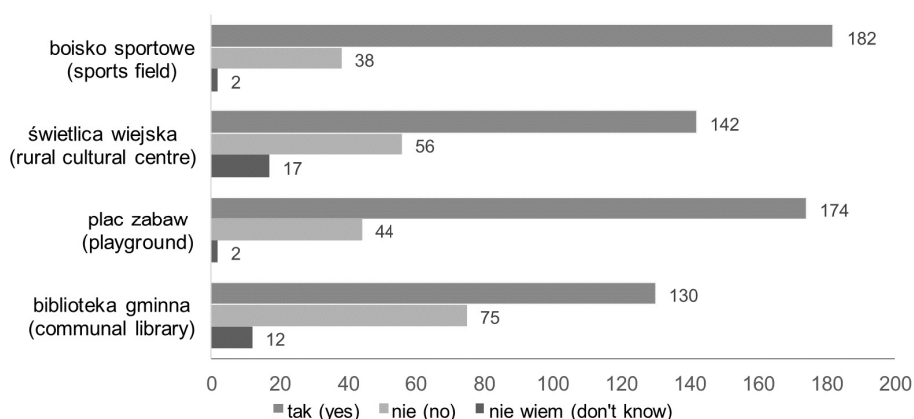
Zdecydowana większość badanych mieszka od urodzenia w gminie Zbuczyn (78%), pozostali badani mieszkali w gminie od kilku czy kilkunastu lat (9%), a 13% badanych nie mieszkało w gmi-

nie, ale bywało na jej terenie. Informacje uzyskane od osób, które nie mieszkają w gminie są równie ważne jak te od mieszkańców, ponieważ osoby z sąsiednich gmin mogą korzystać z obiektów użyteczności publicznej. Uczestnicy badania deklaruwali, że spędzają głównie wolny czas, jeżdżąc na rowerze, spacerując i biegając, a także oglądając telewizję oraz korzystając z oferty przygotowanej przez gminę. Część badanych odpowiedziała, że czyta książki w wolnym czasie (20%). Dodatkowo badani wskazywali, że w wolnym czasie pomagają rodzicom albo spędzają czas z rodziną, chodzą na ryby, grają na komputerze oraz spędzają czas, aktywnie uprawiając sport (piłka nożna, taniec, siłownia, jazda konna, jazda na wrotkach). Z informacji o zainteresowaniach i spędzaniu czasu wolnego można wywnioskować, że jest to grupa ludzi, która może być zainteresowana korzystaniem z obiektów inwestycji celu publicznego, które zostały poddane analizie.

Ocena lokalizacji i częstotliwość korzystania z inwestycji celu publicznego

Większość badanych wykazała, że zna i chętnie korzysta z obiektów celu publicznego w gminie (77%), część badanych zna ofertę przygotowaną przez gminę, ale z niej nie korzysta (20%), a tylko 3% nie zna tych obiektów. Mieszkańcy pozytywnie ocenili stan istniejących obiektów – 82% uważa, że w ciągu 5 lat ich przybyło i ich stan się polepszył. Mniej, bo 16%, nie zauważyło żadnych zmian w liczbie obiektów celu publicznego, a 2% badanych uważa, że stan inwestycji użyteczności publicznej znacznie się pogorszył.

Większość badanych osób wskazało, że w ich najbliższym otoczeniu znajduje się głównie boisko sportowe oraz plac zabaw. Lokalizację świetlic wiejskich w pobliżu miejsca zamieszkania zaznaczyło 142 respondentów, a bibliotek gminnych 130 (rys. 3). Większość respondentów oceniła, że wszystkie z wymienionych obiektów znajdują się w ko-

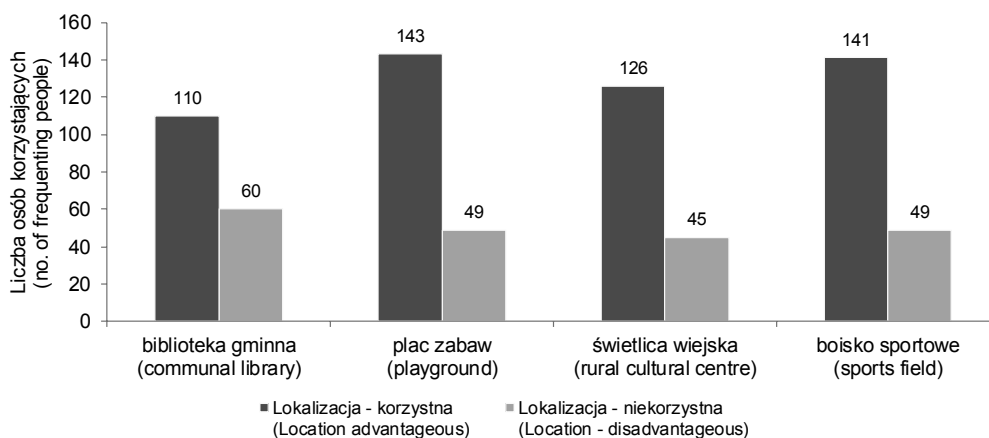

RYSUNEK 3. Znajomość analizowanych obiektów w najbliższym otoczeniu (opracowanie własne)
 FIGURE 3. Knowledge of the analyzed facilities in the immediate surroundings (own study)

rzystnej lokalizacji dla użytkowników. Ankietowani zaznaczali, że dogodna lokalizacja to odległość od 100 m do 5 km, a niekorzystna lokalizacja to odległości powyżej 5 km od miejsca zamieszkania. Najmniej dogodną lokalizację według ankietowanych mają biblioteki gminne (rys. 4). Na terenie gminy znajdują się tylko 3 z nich. W związku z tym, że niektórzy uczestnicy badania mieszkają

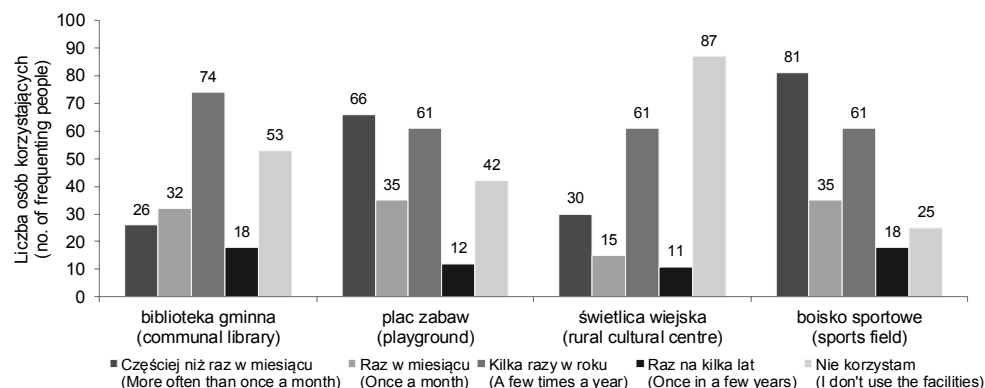
w odległości 15 km od tych obiektów, można przypuszczać, że jest to przyczyna, z powodu której z nich nie korzystają, szczególnie osoby młode, niekoniecznie mające pojazdy mechaniczne (samochód, motocykl).

Badane obiekty celu publicznego mają odmienne funkcje, co też wpływa na częstotliwość ich odwiedzania i korzystania z dóbr, które oferują. Z ankiety wyni-

RYSUNEK 4. Ocena lokalizacji wybranych obiektów celu publicznego w gminie Zbuczyn (opracowanie własne)

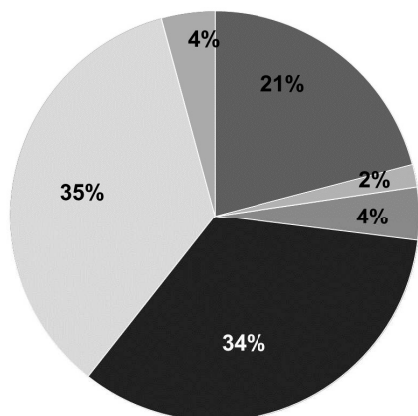
FIGURE 4. Evaluation of location of selected public interest facilities in Zbuczyn municipality (own study)

RYSUNEK 5. Częstotliwość korzystania z wybranych obiektów celu publicznego przez respondentów (opracowanie własne)

FIGURE 5. Frequency of usage of selected public interest facilities by surveyed respondents (own study)

ka, że najczęściej respondenci korzystali z boisk sportowych i placów zabaw – częściej niż raz w miesiącu (rys. 5).

jednej piątej badanych utrudnieniem jest zbyt duża odległość do tych obiektów (rys. 6).

- Zbyt duża odległość dzieli mnie do tych obiektów
(The facility is too far away)
- Nieodpowiednie godziny pracy tych obiektów
(Inconvenient opening hours of the facilities)
- Oferta proponowana przez Gminę mi nie odpowiada
(Zbuczyn municipality offer does not suit my needs)
- Brakuje mi czasu
(I lack enough free time)
- Nie mam potrzeby korzystać z tych obiektów
(I don't feel need to use this facilities)
- Inne
(Other)

RYSUNEK 6. Przyczyny niekorzystania z obiektów celu publicznego w gminie Zbuczyn wymieniane przez respondentów (opracowanie własne)

FIGURE 6. Reasons for not using public interest facilities in Zbuczyn municipality mentioned by the respondents (own study)

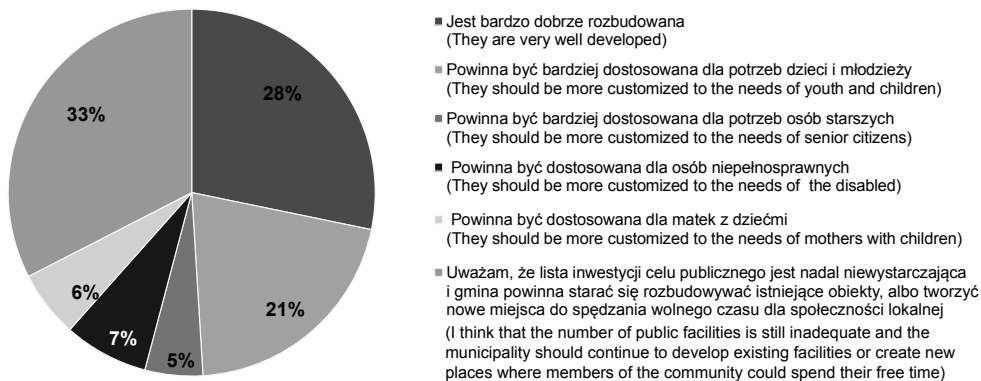
Najmniej osób korzysta ze świetlic wiejskich oraz bibliotek gminnych. Te obiekty mają inną funkcję i mieszkańcy rzadziej w nich bywają, ale nie oznacza to, że są niepotrzebne. Na przykład biblioteka, oprócz udostępniania księgozbioru, jest organizatorem czy współorganizatorem różnych inicjatyw skierowanych do mieszkańców mających na celu kształtowanie ich postaw i zainteresowań oraz promocję wśród nich kultury i zwyczajów lokalnych. Przykładem są konkursy czytelnicze, recytatorskie, wielkanocne. Na częstotliwość korzystania z tych obiektów ma wpływ to, że nie w każdej miejscowości znajduje się świetlica wiejska, a biblioteki gminne na terenie gminy są tylko trzy.

Mieszkańcy, którzy wskazali, że znają analizowane w badaniu obiekty, ale z nich nie korzystają, jako główny powód najczęściej podawali brak czasu, a dla

Pożądane obiekty celu publicznego według badanych

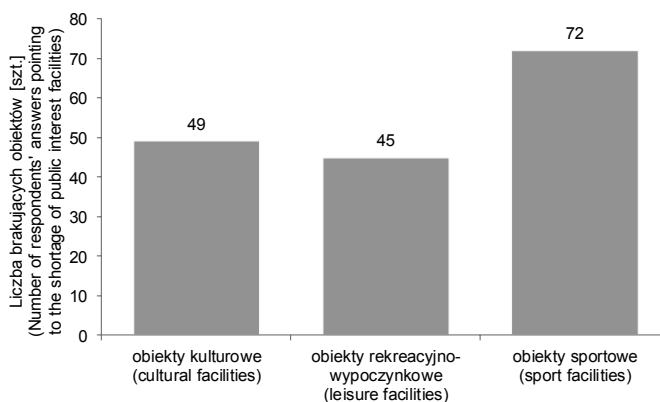
Jedynie niespełna jedna trzecia badanych (28%) uważa, że liczba inwestycji celów publicznego jest wystarczająca, a dostępna oferta jest dobrze rozbudowana. Liczba inwestycji jest niewystarczająca według 33% respondentów. Większość respondentów uważa, że inwestycje powinny być bardziej dostosowane do pewnych grup odbiorców, tj. dla młodzieży, dla osób niepełnoprawnych, osób starszych i matek z dziećmi (rys. 7).

Respondenci odpowiadali na pytanie, jakich obiektów brakuje w gminie. Odpowiedzi podzielono na 3 kategorie: obiekty sportowe, rekreacyjno-wypoczynkowe i kulturowe (rys. 8). Największe zapotrzebowanie występuje na obiekty sportowe: basen, boiska sportowe, siłownia plenerowa, skatepark,

RYSUNEK 7. Struktura odpowiedzi mieszkańców dotyczących oceny kompletności oferty obiektów celu publicznego w gminie (opracowanie własne)

FIGURE 7. Structure of Zbuczyn residents' responses regarding the assessment of completeness of the offer of public interest facilities in the municipality (own study)

RYSUNEK 8. Liczba odpowiedzi respondentów wykazująca braki obiektów użyteczności publicznej gminy Zbuczyn podzielona na 3 podstawowe kategorie (opracowanie własne)

FIGURE 8. Number of respondents' answers pointing to the shortage of public interest facilities in Zbuczyn municipality divided into 3 basic categories (own study)

lodowisko, park linowy. Kolejną grupą są obiekty kulturowe, a na ich liście znalazły się m.in.: kina, świetlice wiejskie, biblioteki oraz miejsca spotkań. Respondenci zaznaczali także, że w gminie jest zdecydowanie za mało miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych, tj.: parków, placów zabaw, ścieżek rowerowych.

Ocena zagospodarowania przestrzeni publicznej w badanej gminie

Mniej niż połowa respondentów uważa, że przestrzeń w gminie jest dobrze zagospodarowana, połowa badanych miała trudności z odpowiedzią na

to pytanie. Badani mieszkańcy wskazywali obszary, które należałoby poprawić lub zmienić w przestrzeni publicznej. Najczęściej wskazywano potrzebę poprawy stanu technicznego chodników dla pieszych oraz wskazywano budowę ich większej ilości, a także utworzenie ścieżek rowerowych, które w gminie Zbuczyn nie występują. Mieszkańcy widzą problem w stanie nawierzchni dróg, który w niektórych miejscowościach jest niezadowolający. Ankietowani chcieliby, aby na terenie gminy miejsca po opuszczonych szkołach były zagospodarowane, a także domagają się stworzenia parków, terenów zieleni oraz miejsc spotkań „na świeżym powietrzu”. Spostrzeżenia mieszkańców są zgodne z informacjami zawartymi w strategii rozwoju gminy, w której zwrócono uwagę na problem niewielkiego wykorzystania terenów gminy do celów rekreacyjnych i zbyt małą ofertę kulturalno-rozrywkową (Urząd Gminy Zbuczyn, 2008). Z udzielonych odpowiedzi wynika, że mieszkańcy chętnie korzystają z kąpieliska znajdującego się we wsi Rówiec

i chcieliby, aby teren wokół zbiornika był lepiej zagospodarowany.

Udział mieszkańców w kreowaniu przestrzeni publicznej w gminie

Kształtowanie się relacji i stosunku mieszkańców do przestrzeni, w której funkcjonują, jest procesem złożonym na który wpływa bardzo wiele czynników. Ważny jest tutaj aspekt związany z percepcją danej przestrzeni, oceną oraz wartościowaniem. Coraz częściej mieszkańcy obszarów wiejskich nie są obojętni wobec zmian w przestrzeni publicznej, w środowisku lokalnym. Z przeprowadzonych badań wynika, że w spotkaniach z władzami gminy uczestniczyło bardzo mało osób, bo zaledwie 6%, a 22% wie o takich możliwościach. Najczęściej badani wskazywali, że nie uczestniczyli w żadnych spotkaniach władz gminy i nigdy nie zastanawiali się nad możliwością osobistego wpływu na kształtowanie przestrzeni publicznej (rys. 9). Może to świadczyć o tym, że

RYSUNEK 9. Wiedza respondentów na temat udziału wpływu mieszkańców w kreowaniu przestrzeni publicznej w gminie (opracowanie własne)

FIGURE 9. Knowledge of respondents on the participation of residents in the creation of public space in the municipality (own study)

znajomość zasad wpływania mieszkańców na przestrzeń publiczną jest niewielka, co należy mieć na uwadze planując różne konsultacje i spotkania z mieszkańcami. Warto zadbać o działania informacyjne wzbudzające zainteresowanie problemem, zwłaszcza, że tylko 6% badanych zadeklarowało obojętność wobec kreacji przestrzeni gminy, a 15% było zadowolone ze wszystkich inicjatyw (rys. 9).

Podsumowanie i wnioski

Rozwój inwestycji celu publicznego niewątpliwie przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności terenu, co prowadzi na terenach wiejskich do ich aktywizacji i przekłada się na wzrost liczby mieszkańców.

Wybrane do badań obiekty, tj. boiska, place zabaw, świetlice wiejskie czy biblioteki, służą przede wszystkim najmłodszym mieszkańcom gminy. Funkcja tych obiektów obecnie nie ogranicza się tylko do spędzania czasu wolnego, ale odgrywają coraz większą rolę w walce ze współczesnymi problemami młodego pokolenia. Mają one na celu oderwanie dzieci od telewizji i komputera. Sprzyjają zwiększeniu aktywności fizycznej i rozwojowi intelektualnemu. Są także istotnym elementem integracji nie tylko dzieci i młodzieży, ale i osób starszych. Funkcjonowanie badanych obiektów daje szansę na promowanie „pozytywnych” sposobów spędzania wolnego czasu.

Przeprowadzona wśród mieszkańców gminy Zbuczyn ankieta miała na celu określenie potrzeb rozwoju inwestycji celu publicznego. Gmina Zbuczyn ma dobrą bazę obiektów celu publiczne-

go, którą zna i z której korzysta aż 77% badanych osób (głównie osoby młode, poniżej 18. roku życia). Z badań ankietowych wynika, że frekwencja korzystania z tych obiektów wzrasta w miarę zmniejszania się odległości do określonych obiektów. Według mieszkańców odległość powyżej 5 km jest już dystansem, który w znacznym stopniu ogranicza dostęp do danego obiektu. Przyjmując tę odległość jako wyznacznik dostępności obiektów, okazuje się, że istnieje olbrzymia potrzeba rozbudowy i zaspokajania rosnących potrzeb mieszkańców gminy Zbuczyn. Mieszkańcy odczuwają głównie brak obiektów w zakresie sportu, turystyki i rekreacji, np. brak pływalni, lodowisk, siłowni plenerowych.

Rozwój inwestycji celu publicznego należy do zadań własnych gminy. Władze gminy coraz częściej włączają społeczność lokalną w kreowanie przestrzeni wspólnych w gminie poprzez uruchomienie funduszu sołeckiego oraz przeznaczają środki finansowe na realizację zadań w ramach tzw. inicjatywy lokalnej. Przeprowadzona ankieta wykazała, że większość mieszkańców nie uczestniczy w żadnych spotkaniach z władzami gminy i nigdy nie zastanawiała się nad możliwością własnego wpływu na przestrzeń publiczną. Istnieje więc olbrzymia potrzeba uświadamiania społeczności na terenach wiejskich, że takie możliwości istnieją i zachęcania jej do wywierania wpływu na swoje najbliższe otoczenie.

Przy podejmowaniu decyzji o rozwoju obiektów celu publicznego powinno brać się pod uwagę ich przestrzenne rozmieszczenie na terenie gminy i planować je tak, aby wszyscy mieszkańcy gminy mieli do nich nieograniczony dostęp.

Streszczenie

Analiza rozwoju wybranych inwestycji celu publicznego w gminie Zbuczyn ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb młodzieży. Rozwój inwestycji celu publicznego ma wpływ na jakość życia mieszkańców terenów wiejskich. Zwiększa atrakcyjność obszaru, co przekłada się na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców, a w dalszej perspektywie w prowadzi do wzrostu liczby mieszkańców. Celem naszych badań była analiza potrzeb rozwoju inwestycji celu publicznego na przykładzie gminy wiejskiej. Do badań wybrano następujące obiekty celu publicznego: świetlice wiejskie, biblioteki, boiska sportowe oraz place zabaw. Obszarem badań objęto gminę Zbuczyn, położoną w województwie mazowieckim, w powiecie siedleckim, która zajmuje obszar 210,8 km². Na podstawie informacji uzyskanych z urzędu gminy, analizy dokumentów planistycznych oraz wizji lokalnej wykonano mapę przestrzennego rozmieszczenia wybranych obiektów celu publicznego. Analizę potrzeb rozwoju wykonano na podstawie przeprowadzonej ankiety wśród mieszkańców gminy. Badania ankietowe przeprowadzono jesienią 2017 r. na 227-osobowej grupie. Ze względu na charakter analizowanych obiektów ankieta skierowana była głównie do osób młodych (65% ankietowanych poniżej 18. roku życia). Gmina Zbuczyn ma dobrą bazę obiektów celu publicznego, którą zna i z której korzysta aż 77% ankietowanych. Z badań ankietowych wynika, że frekwencja korzystania z tych obiektów wzrasta w miarę zmniejszania się odległości do określonych obiektów. Według mieszkańców odległość powyżej 5 km jest już dystansem, który w znacznym stopniu ogranicza dostęp do danego obiektu. Mieszkańcy odczuwają brak głównie obiektów sportu, turystyki i rekreacji, np. pływalni, lodowisk, siłowni plenerowych itp. Przy podejmowaniu decyzji o rozwoju wspomnianych obiektów gmina powinna brać pod uwagę ich przestrzenne rozmieszczenie na terenie gminy, jak również zachęcać mieszkańców

do większego zaangażowania się w proces planistyczny.

Summary

Analysis of development needs in selected investments in the municipality of Zbuczyn with particular emphasis on the needs of young people. The development of public purpose investment has an impact on the quality of life of the inhabitants of rural areas, especially an increase in the attractiveness of the area, which translates into a rise in the level of satisfaction of residents and in the long run leads to the growth of the number of inhabitants. The purpose of the research was to analyze the needs for the development of public purpose investment on the example of a rural municipality. The following public purpose facilities were selected for the study: rural cultural centres, communal libraries, sports fields and playgrounds. The research area covered the municipality of Zbuczyn, which covers an area of 210.8 km², and which is located in the Masovian Voivodeship, in the Siedlce Poviats. A map of spatial distribution of selected public purpose objects was drawn up on the basis of information obtained from the Zbuczyn Municipality Office together with an analysis of planning layout documents and a site inspection. The analysis of development needs was made on the basis of the questionnaire conducted with the inhabitants of the municipality. The survey was conducted in autumn 2017 on a group of 227 people. Due to the type of analyzed public purpose investments, the survey was addressed mainly to young people (i.e. under 18 years old). Zbuczyn municipality has a well developed network of public purpose facilities which is known to and which is used by as many as 77% of respondents. Surveys show that the frequency of use of these objects increases as the distance to specific facilities decreases. According to the residents, the distance above 5 km is already a distance, which significantly limits access

to a given facility. Residents mainly feel the lack of objects in the field of sports, tourism and recreation, for example, lack of swimming pools, ice rinks, outdoor gyms, etc. When deciding on the development of the above-mentioned facilities, the municipality should take into consideration their spatial distribution in the municipality, as well as encourage residents to become more interested in larger involvement in the planning process.

Literatura

- Bild, E., Steele, D., Pfeffer, K., Bertolini, L. i Guastavino, C. (2018). Activity as a Mediator Between Users and Their Auditory Environment in an Urban Pocket Park: A Case Study of Parc du Portugal (Montreal, Canada). W F. Aletta and J. Xiao (red.) *Handbook of Research on Perception-Driven Approaches to Urban Assessment and Design* (strony 100-125). IGI Global.
- Burchard-Dziubińska, M. i Rzeńca, A., (2010). *Zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym i regionalnym. Wyzwania dla miast i obszarów wiejskich*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Casey, M.M., Eime, R.M., Payne, W.R. i Harvey, J.T. (2009). Using a socioecological approach to examine participation in sport and physical activity among rural adolescent girls. *Qualitative Health Research*, 19(7), 881-893.
- Chrzanowska M., Drejerska N. i Pomianek I., (2013). An attempt to determine the functional area of Warsaw with the use of the measure of relative development level and Hellwig's measure. *Acta Sci. Pol. Oeconomia*, 12(1), 5-15.
- Douglas, J.A., Briones, M., Bauer, E., Trujillo, M., Lopez, M. i Subica, A.M. (2018). Social and environmental determinants of physical activity in urban parks: testing a neighborhood disorder model. *Preventive Medicine*, 109, 119-124.
- Główny Urząd Statystyczny (2016). *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2016 r.*, Warszawa: Dział Wydawnictw Statystycznych GUS.
- Główny Urząd Statystyczny (2017). *Vademecum Samorządowca 2017. Gmina wiejska Zbuczyn. Powiat Siedlecki*. Pobrano z lokalizacji: https://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/siedlecki/1426132_zbuczyn.pdf.
- Hellandsjø Bu, E.T., Watten, R.G., Foxcroft, D. R., Ingebrigtsen, J.E. i Relling, G. (2002). Teenage alcohol and intoxication debut: the impact of family socialization factors, living area and participation in organized sports. *Alcohol and Alcoholism*, 37(1), 74-80.
- Heffner, K. i Klemens, B. (2012). Warunki życia i aktywność społeczno-gospodarcza mieszkańców na obszarach wiejskich (na przykładzie województwa opolskiego). *Barometr Regionalny*, 4(30), 81-88.
- Kapusta, F. (2012). Poziom infrastruktury technicznej i społecznej jako indyktor i stymulator rozwoju regionalnego. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 29, 315-325.
- Orchowska, A. (2016). Atrakcyjna przestrzeń rekreacyjna miasta odpowiedzią na potrzeby społeczne mieszkańców. *Środowisko Mieszkaniowe*, 16, 92-103.
- Pogodziński, Z. (1975) *Planowanie przestrzenne terenów wiejskich*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Rochmińska, A. i Pędziwiatr, K. (2017). Infrastruktura społeczna a zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy Stryków. *Space-Society-Economy*, 21, 31-49.
- Tomecka, J. i Korzeniowska, A. (2017). Przestrzeń publiczna na wsi jako miejsce spotkań na przykładzie województwa podkarpackiego. *Przestrzeń Urbanistyka Architektura*, 1, 329-340.
- Urząd Gminy Zbuczyn (2008). *Strategia Rozwoju gminy Zbuczyn na lata 2008 – 2015*. Pobrano z lokalizacji: <http://e-bip.pl/Start/50/Information/15662>.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 nr 16, poz. 95).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 1994 nr 89, poz. 414).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 1997 nr 115, poz. 741).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80, poz. 717).

Wolch, J.R., Byrne, J. i Newell, J.P. (2014). Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough'. *Landscape and Urban Planning*, 125, 234-244.

Authors' addresses:

Dorota Kmieć
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
budynek 5
Poland
e-mail: dorota_kmiec@sggw.pl

Ewa Papierowska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie
Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska
Laboratorium Centrum Wodne
ul. Ciszewskiego 6, 02-776 Warszawa,
Poland
e-mail: ewa_papierowska@sggw.pl